

В масовите средни общообразователни училища и във висшите учебни заведения в страната, наравно с чуващите си връстници, се обучават деца и младежи с увреден слух.

Асоциацията на родителите на деца с увреден слух (АРДУС) издава настоящата брошура в помощ на преподавателите и лекторите в тези учебни заведения, за да бъде учебният материал по-добре усвоен от студентите (учениците) с увреден слух.

Преподавателски стратегии при студенти (ученици) със слухови проблеми

- **За студентите (учениците) с увреден слух** дългите изречения са трудни за четене и писане.
- **За научаването** на трудните или новите думи е нужно по-дълго време.
- **Необходима** е компактност на идеята.
- **При използване** на местоимение, предшестващата дума трябва да е ясна и разбираема.
- **Не изпускайте** думи, като „*че*”. Те изясняват връзките в изречението.
- **Студентите (учениците) със слухови проблеми** може да използват опростени съчинителни съюзи, като: *но; и; така че; за да* и др. и да избягват по-често срещани преходни думи - *въпреки че; като следствие; въпреки това; макар че* и др. Не трябва да се смята, че на писмените им работи липсва определено ниво на зрялост.
- **Поддържайте** изразите за причина и следствие в проста форма.
- **На нечуващите студенти (ученици)** им е трудно да разберат условните изрази, които оказват влияние върху значението на твърдението (например: *ако когато; ако приемем, че; да предположим; при условие, че* и т. н.).
- **Ако няма начин да се избегне** употребата на сложна дума, включете кратко обяснение в скоби. Добре е, обясненията в скоби да са сведени до минимум.
- **Ако се налага при преподаването** да се използва важна основна или техническа дума, значението и приложението ѝ трябва да са абсолютно ясни. Използвайте контекста като помощ за запомняне и за нов термин. Повторете думата няколко пъти в различен контекст.
- **Прекаленото многословие** прави нещата трудни за студента (ученика) с увреден слух, който ползва жестомимичен език. По възможност се опитайте да използвате по-проста форма на изразяване.
- **Предвидете време** преди началото на първия семестър (срок), за да обсъдите със слуховоувредения студент (ученик) потребностите му.
- **За да “чуват”,** студентите (учениците) с увреден слух зависят от очите си. Докато “четат” по устните на преподавателя или гледат преводача, те не могат да си водят записки. Добре е предварително да им се дадат записки или да се използват копия от записките на друг студент (ученик).
- **Когато говорите,** заставайте с лице към аудиторията. Говорете ясно и отчетливо, с премерена реч, но с нормална скорост. Бавното говорене изопачава формата на устните, бързото говорене пречи на артикулацията и е невъзможно да се чете по тях. Насърчавайте чуващите студенти (ученици) да правят същото.
- **Нагласете** осветлението на местата за сядане така, че лицето на всеки да се вижда добре. Избягвайте да стоите пред прозорец или пред светлина - това поставя лицето ви в сянка.
- **Не говорете** и не пишете на дъската едновременно. Не говорете и не демонстрирайте лекцията си в същото време.

- **Опитайте се** да сведете страничния шум около себе си или в залата до минимум. Високите шумове могат да бъдат стресиращи, когато са усилены с помощното средство за чуване (слухов апарат, кохлеарен имплантат).
- **Четенето по устните** е много уморително, затова студентите (учениците) се нуждаят от периодични почивки.
- **Непознатата лексика** е трудна за четене по устните. Напишете лексиката и проверете дали е разбрана.
- **Когато контекстът** е непознат, трудно се отчита по устните. Колкото по-добре е структурирана речта, толкова по-добре може да се следи. Материалите и инструкциите са в помощ при устната информация и описания. Дайте ги преди лекцията, защото по време на занятия студентът (ученикът) следи и чете думите по устните ви.
- **Важни съобщения**, ключови понятия или нови технически думи **трябва да бъдат написани на дъската** или дадени в материалите.
- **Използвайте** кратък и ясен изказ и лексика, като избягвате или обяснявате абстрактни понятия или жаргон. Ако студентите (учениците) не разбират правилно това, което казвате, използвайте друг метод за обяснение на същата идея.
- **Повтаряйте и началото на изречението**, а не само края и не променяйте подредбата на думите, ако се наложи да повторите вече казаното. Студентите (учениците) може да не са схванали, че се обръщате към тях и да пропуснат началото.
- **Когато работите** с преводач на жестомимичен език, изнасяйки лекцията (урока) се обръщайте към човека с увреден слух, а не към преводача.
- **Прежеждането на жестомимика** е уморително, затова не говорете бързо. По време на дълги сесии на преводачите са нужни кратки почивки. Понякога може да се наложи да използвате двама преводачи.
- **Всеки видеозапис** по време на лекции, трябва да има субтитри. За нечуващите студенти (ученици) ще е полезно, ако преводачите и помощниците при комуникацията имат достъп до този запис преди лекцията; ако предварително са им дадени записки, диплянки или печатни материали, свързани с него.
- **Ако студентът (ученикът)** има говорни увреждания, това не се отразява на интелектуалните му способности или на усвояването на материала. Поощрявайте студентите (учениците) си с увреден слух да участват в дискусиите. Бъдете търпеливи и оставете общуването да се развие.
- **Студентите (учениците)** с увреден слух могат да срещнат трудности с граматиката, ако използват жестомимичния език като първи език. Те могат да поискат допълнително време и/или помощ за своята писмена работа.
- **Някои студенти (ученици)** може да се нуждаят от запис на лекцията, други да имат нужда от човек, който да води записките им или от преводач.
- **Когато задавате въпроси, дайте време** на студентите (учениците) със слухови проблеми да отговорят.
- **Работата по групи** е трудна за студентите (учениците) със слухови увреждания, тъй като те не успяват да схванат как протича дискусиата и не знаят кого да гледат, освен, ако няма преводач. Поощрявайте останалите участници в дискусиата да дадат знак с ръка, когато започват да говорят.
- **Отделете** допълнително време след груповите лекции, за да проверите дали съдържанието е било разбрано от нечуващите студенти (ученици).
- **Приближавайте се** до студента (ученика) с увреден слух, зает с работа, от лицевата му страна или отстрани, за да не го стреснете.
- **Предоставяйте** на студентите с увреден слух учебния материал (лекции и упражнения) на хартиен или електронен носител.